

Сондай-ақ құрылған провизия көлемі 01.01.09 жылы 274246558 тг. немесе 3,93% банктің несиелік қоржынын құрады.

Біздің есептеулерге сәйкес ұқсас несиелік тәуекелдер 01.01.2009 жылы, 3,68%-ды немесе 256903912,9 тг, яғни бұл сомма мүмкін болатын берілген несиелер бойынша шығындарды тоқтатуға жеткілікті.

Активтерді ҚР ҚҚА-мен ұсынылған ережелер мен банктің ішкі несиелік саясаты мен ссудалық қоржынның несиелік тәуекелін кешенді бағалау әдістемесіне сай есептеу нәтижесінде 17342645 тг көлемінде айырмашылық пайда болды. Сәйкесінше, «АВС» коммерциялық банкі шындығында қажеттілігімен артық провизия 6,3%-ға қалыптастырды. Бұл сомма несиелік операциялардың қоры ретінде және банкке қосымша табыс әкелуі мүмкін еді.

Қорыта айтқанда жоғары тәуекел деңгейіндегі несиелік қоржында мұндай несиелік операцияларды іске асыру жалпы банктің қызметіне қауіп төндіреді, яғни банктің өзіндік қорларының барлығын жүзеге асыру кезінде тәуекел бар шығындарды өтеуге жетпейді де, ол банктің банкротқа ұшырауына әкеліп соғады.

1. Кабушкин С.Н. Управление банковским кредитным риском. М.: Новое знание, 2004, 336с.

2. Инструкция о требованиях к наличию систем управления рисками и внутреннего контроля в БВУ РК, от 6 декабря 2003г. №434.

3. Меры по созданию эффективных систем управления рисками. Постановление Правления НБРК от 20.12.01г. №567

4. Баканов М. Основы управление кредитными рисками в коммерческих банках // Финансист. – 1996.- № 4. – С.17-19

5. Помозанов М.В. Кредитный риск-менеджмент и моделирование нового актива в портфеле. // Финансы и несие. – 2004.- №6 (144).- С. 12-18.

В данной статье рассматриваются методы оценки портфельного кредитного риска, а также их применения в отечественной банковской практике.

This article discusses methods for estimating portfolio credit risk, as well as their applications in domestic banking practice.

Д.М. Тимирбекова

НАН ӨНЕРКӘСІБІНДЕГІ ШЫҒЫНДАРДЫҢ КЛАССИФИКАЦИЯСЫ МЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕБІ

Ас атасы – нан демекші Қазақстан Республикасында нан өнеркәсібінің маңызы өте зор. Қазақстан Республикасында 2009 жылы нан өнеркәсібінде 783 нан пісіру ұйымдары тіркелді. Нан өнеркәсібі Қазақстан Республикасындағы өнеркәсіп өндірісіндегі үлесі 1,3% құрайды. [1]. Кез-келген өнеркәсіп шығындары сол өнеркәсіп ерекшеліктеріне сай классификацияланады. Осы жұмыста мен нан өнеркәсібі шығындарының классификациясы мен олардың қаржылық есебін қарастырамын.

Нан өнеркәсібінде олардың ішкі қызметіне байланысты келесі шығындар топтары болады:

- Өткізілген өнімнің өзіндік құны;
- Әкімшілік шығындар;
- Өнімді өткізуге кеткен шығындар;

- Қаржылық шығындар;
- Өзге шығындар;
- Корпоративтік табыс салығы бойынша шығындар.

Өткізілген өнімнің өзіндік құны. Өнім өндірісіне тікелей қатысты шығындар өнімнің өндірістік өзіндік құнын құрайды.

Оларға:

- Өнім өндірісіне тікелей қатысты қызметкерлердің еңбекақысы;
- Заңмен белгіленген қызметкерлерге төлемдер;
- Жыл қорытындысы бойынша қызметкерлердің премиялары;
- Өндіріс жұмысшыларының еңбекақысынан аударымдар;
- Өндіріс процессіне қатысатын негізгі құралдар амортизациясы;
- Өндірісте қатысатын материалды емес активтердің амортизациясы;
- Өндіріс процессіне қатысатын негізгі құралдарды жөндеу шығындары;
- Өндіріс процессіне қатысатын табиғи ресурстар, шикізат, материалдар, отын және энергияның құны;
- Өндіріс процессіне байланысты коммуналды шығындар;
- Өндіріс жұмысшыларының іс-сапар шығындары;
- Өндіріс қорлары мен материалды емес активтерін жалға алу шығындары;
- Өндірісте туындайтын ақаулардың нәтижесінде кеткен шығындар;
- Жақсы еңбек жағдайын, қауіпсіздік техникасын және санитарлы-гигиеналық нормаларды қамтамасыз ету шығындары;
- Өндіріс жұмысшылары мен өндіріс қорларын сақтандыру шығындары;
- Өзге шығындар, оның ішінде квалификацияны жоғарылату шығындары, байланыс қызметі шығындары және өндіріске қатысты өзге шығындар.

Ұйымның негізгі қызмет ету барысында өткізілген өнімнің өзіндік құнына жатқызылмайтын қосымша шығындар туындайды. Осы шығындарға әкімшілік шығындар, өнімді өткізуге кеткен шығындар, қаржылық шығындар, корпоративтік табыс салығы бойынша шығындар және өзге шығындар жатады.

Әкімшілік шығындарға:

- Әкімшілік, инженерлік және басқару қызметкерлерінің еңбекақысы;
- Заңмен белгіленген қызметкерлерге төлемдер;
- Жыл қорытындысы бойынша қызметкерлердің премиялары;
- Әкімшілік, инженерлік және басқару қызметкерлерінің еңбекақысынан аударымдар (оның ішінде: заңмен белгіленген әлеуметтік сақтандыру мекемелеріне);
- Негізгі құралдар мен материалды емес активтердің амортизациясы;
- Активтердің құнсыздалуынан алынған зиян;
- Негізгі құралдар мен материалды емес активтердің жөндеу мен қызмет көрсету шығындары;
- Материалдар, кеңсетауарларының құны мен баспа қызметінің шығындары;
- Байланыс қызметтері;
- Әкімшілік және басқару аппаратына коммуналдық шығындар;
- Іс-сапар шығындары;
- Өкілеттік шығындар;
- Квалификацияны жоғарылату шығындары;
- Әкімшілік және басқарушы қызметкерлерін сақтандыру шығындары;
- Консалтингтік, аудиторлық және ақпараттық қызметтер;
- Заң қызметтері;
- Жал шығындары;
- Банк қызметін төлеу;
- Салықтар және аударымдар;

- Соттың шешімі бойынша төленетін төлемдер;
- Айыппұлдар;
- Күмәнді талаптар бойынша резервті құру шығындары.

Өнімді өткізуге кеткен шығындарға:

- Өткізу процесімен байланысты қызметкерлердің еңбекақысы;
- Заңмен белгіленген қызметкерлерге төлемдер;
- Әлеуметтік төлемдер;
- Жыл қорытындысы бойынша қызметкерлердің премиялары;
- Іс-сапар шығындары;
- Өнімді өткізуде қолданылатын негізгі құралдардың амортизациясы мен жөндеу шығындары;
- Активтердің құнсыздануынан шеккен зиян;
- Коммуналдық шығындар;
- Өнімді жеткізу және сақтау шығындары;
- Жарнама мен маркетинг шығындары
- Жал шығындары;
- Өнімді өткізумен байланысты үшінші жақтардың қызметі бойынша шығындар;
- Өнімді өткізумен байланысты өзге шығындар.

Өзге шығындар:

- Теріс бағамдық айырма;
- Негізгі құралдар мен материалды емес активтердің шығуымен байланысты шығындар;
- Қаржылық инвестициялардың шығуымен байланысты шығындар;
- Әлеуметтік сала объектілерімен байланысты шығындар;
- Өзге шығындар.

Қаржылық шығындар:

- Банктік овердрафт пен қысқа және ұзақ мерзімді несиелердің сыйақылары;
- Тауар кредиттері бойынша сыйақылар;
- Қарыздармен байланысты жеңілдіктердің амортизациясы;
- Қарыз алуды ұйымдастырумен байланысты қосымша шығындардың амортизациясы;
- Қаржылық жалдың пайыздары;
- Дисконттау пайыздары (сыйақылары);
- Хеджирлеу операцияларымен байланысты шығындар;
- Қаржылық инвестициялар құнының өзгеруінен шегілетін зиян;
- Өзге қаржылық шығындар.

Корпоративтік табыс салығы бойынша шығындар:

- Корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы міндеттеме;

Қазақстан Республикасының Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы (Салық кодексі) құжатының Корпоративтік табыс салығы атты 4-бөлімінің, 10-тарауының 81-бабында оның төлеушілері, ал 82-бапта салық салу объектілері жазылған. 81-бапқа сәйкес, КТС төлеушілер:

1. Мемлекеттік мекемелерді қоспағанда, Қазақстан Республикасының резидент заңды тұлғалары, сондай-ақ Қазақстан Республикасында қызметін тұрақты мекеме арқылы жүзеге асыратын немесе Қазақстан Республикасындағы көздерден табыстар алатын резидент емес заңды тұлғалар корпоративтік табыс салығын төлеушілер болып табылады.

2. Оңайлатылған декларация негізінде арнаулы салық режимін қолданатын заңды тұлғалар осы Кодекстің 61-тарауына сәйкес, көрсетілген режим шеңберінде салық салынатын табыстар бойынша корпоративтік табыс салығын есептейді және төлейді.

3. Ойын бизнесі салығын, тіркелген салықты төлеушілер осы Кодекстің 411, 420-баптарында көрсетілген қызмет түрлерін жүзеге асырудан түсетін табыстар бойынша корпоративтік табыс салығын төлеушілер болып табылмайды [2].

Осы шығындардың бухгалтерлік проводкалары

Бухгалтерлік операциялар	Дебет	Кредит	Сома
Корпоративтік табыс салығын есептеу	Корпоративті табыс салығы бойынша шығындар	Корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттеме	-
Корпоративті табыс салығын бюджетке аудару	Корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттеме	Ағымдағы банктік есепшоттағы ақша қаражаттары	-
Негізгі өндірістегі негізгі құралдарға амортизация есептелді	Негізгі өндіріс	Негізгі құралдардың амортизациясы	116549
Негізгі өндірістің негізгі құралдары есептен шығарылды	Негізгі өндіріс	Негізгі құралдар	45097
Негізгі өндірістің материалды емес активтерінің амортизациясы есептелінді	Негізгі өндіріс	Материалды емес активтердің амортизациясы	29975
Негізгі өндіріске материалдар жіберілді	Негізгі өндіріс	Материалдар	298552
Есепті кезеңге жататын болашақ кезең шығыстарының үлесі есептен шығарылды	Негізгі өндіріс	Болашақ кезең шығыстары	55849
Қосалқы өндіріс шығындары негізгі өндіріс шығындарына жатқызылды	Негізгі өндіріс	Қосалқы өндіріс	98681
Жалпыөндірістік шығындар негізгі өндіріс шығындарына қосылды	Негізгі өндіріс	Жалпыөндірістік шығындар	55093
Жалпышаруашылық шығындар негізгі өндіріс шығындарына қосылды	Негізгі өндіріс	Жалпышаруашылық шығындар	34076
Ақау шығындары негізгі өндіріс шығындарына қосылды	Негізгі өндіріс	Өндіріс ақаулары	5071
Дайын өнім өндіріс қажеттіліктеріне аударылды	Негізгі өндіріс	Дайын өнім	5078
Өндірістік сипаттағы жұмыстар үшінші жақпен орындалды	Негізгі өндіріс	Қызмет көрсетушілерге міндеттеме	25090
Негізгі өндіріс қажеттілігіне отын жұмсалды	Негізгі өндіріс	Материалдар, отын	25096
Негізгі өндіріс жұмысшыларына әлеуметтік салық есептелінді	Негізгі өндіріс	Әлеуметтік салық бойынша міндеттеме	25098
Негізгі өндіріс жұмысшыларын қауіпті жағдайлардан міндетті сақтандырудың төлемдері есептелінді	Негізгі өндіріс	Міндетті сақтандыру міндеттемелері	229008
Негізгі өндіріс жұмысшыларына еңбекақы есептелді	Негізгі өндіріс	Еңбекақы бойынша міндеттемелер	130890
Негізгі өндірістің дайын өнімі нақты өзіндік құны бойынша көрсетілді	Өндірілген өнім	Негізгі өндіріс	228780
Негізгі өндірістің дайын өнімі нақты өзіндік құны бойынша есепке алынды	Дайын өнім	Негізгі өндіріс	228780
Сатылған өнімнің өзіндік құны есептен шығарылды	Сатылған өнімдер	Негізгі өндіріс	228780
Әкімшілік және басқарушы қызметкерлерінің еңбекақысы есептелінді	Әкімшілік шығындар	Еңбекақы бойынша міндеттемелер	130886
Байланыс қызметтері	Әкімшілік шығындар	Қызмет көрсетушілерге міндеттеме	20559
Өнімді өткізу бөлімі қызметкерлерінің еңбекақысы	Коммерциялық шығындар	Өнімді өткізу бөлімі қызметкерлерінің еңбекақысы бойынша міндеттемелер	84079
Жарнама	Коммерциялық шығындар	Көрсетілген қызмет бойынша міндеттемелер	30998
Квалификацияны жоғарылату шығындары	Әкімшілік шығындар	Көрсетілген қызмет бойынша міндеттемелер	160380
Айыппұлдар	Әкімшілік шығындар	Бюджетке төленетін міндетті төлемдер	-

1. Промышленность Казахстана и его регионов за 2005-2009 годы Статистический сборник / 2010 - 230 стр. Под редакцией Смаилова А.А.

2. Салықтар және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы (Салық кодексі)

Хлебобулочное производство является одним из важнейших отраслей в нашей стране. В хлебобулочном производстве Республике Казахстан в 2009 году было зарегистрировано 783 хлебобулочных предприятий.

Bakery production is one of the major industries in our country. In bakery production Republic of Kazakhstan in 2009 783 bakery enterprises have been registered.

А.К. Кансеитова

К ВОПРОСУ ПОДОХОДНОГО НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ С ПРИМЕНЕНИЕМ ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА

На фоне складывающейся в Казахстане тенденции изменения и постоянного совершенствования налогообложения особую актуальность имеет изучение зарубежного опыта. В большинстве стран с развитым рынком основным источником формирования бюджета служит налогообложение физических лиц (подходный налог на физических лиц достигает 40%), и налоговое бремя в большей степени лежит на гражданах, тем самым стимулируя производство.

Следует отметить, что основные принципы обложения доходным налогом физических лиц для большинства развитых стран едины, хотя наблюдаются некоторые отличия в подходах к определению величины облагаемого дохода, его составных частей, в технике взимания налогов, в правилах применения налоговых льгот и т.д. Так, определения понятия «налоговая база», т.е. база обложения доходными налогами, во многих странах практически не отличаются. В состав налогооблагаемого дохода включаются заработная плата, различные формы вознаграждения за труд, доходы от предпринимательской деятельности, пенсии, рента, проценты, дивиденды, роялти и другие виды доходов от инвестиций.

Налог обычно взимается с дохода, полученного в течение календарного или финансового года, или другого периода, равного 12 месяцам. В одних случаях доходный налог берется с фактического дохода налогоплательщика, полученного или накопленного в течение года, в других - с оценочной суммы ожидаемого дохода, подсчитанного на базе полученного в предыдущие годы. Такая отличия в технике взимания налогов присуща не только разным странам, но может наблюдаться в рамках налоговой системы одной страны. Например, по-разному облагаются налогом доходы мелких фермеров, рабочих и служащих.

Подсчет причитающихся налогов за конкретный период начинается с вычета предусмотренных налоговым законодательством скидок из суммы облагаемого дохода. Общим для всех развитых стран является и понятие необлагаемого минимума, под которым подразумевается основная или базисная скидка, устанавливаемая для всех налогоплательщиков. Во многих странах предоставляются дополнительные скидки супругам, а также лицам, имеющим на иждивении детей. Широко распространены и другие налоговые скидки, увязываемые с суммой фактических расходов, произведенных налогоплательщиком на те или иные оговоренные в налоговых законодательствах цели. Например, освобождены от обложения проценты, уплаченные по страхованию жизни и т. д. С оставшейся части облагаемого дохода (в некоторых странах, например в США, она называется скорректированным облагаемым доходом) доходный налог взимается по прогрессивной шкале. Для взимания такого налога налогооблагаемый доход разбивается на части, для каждой из которых предусматривается определенная ставка по возрастающей шкале.

В некоторых странах ставка обложения возрастает постепенно, плавно за счет деления дохода на много частей. Например, в США до 1975 г. действовала шкала с 25 различными группами обложения, при этом доходы облагались по ставкам от 14 до 70%. В ходе реформ